

تاریخ کاهنان و مغان

تألیف:

م. توسلی افشار

هار ۹۴

سرشناسه	: توسلی افشار، مصیب ۱۳۲۳-
عنوان و نام پدیدآور	: تاریخ کاهنان مغان / م توسلی افشار
مشخصات نشر	: زنجان ۱۳۹۳، ناشر مؤلف
مشخصات ظاهری	: ۶۲۴ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۰۴-۱۴۱۵-۳
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه
موضوع	: کاهنان.
موضوع	: کاهنان - ایران
موضوع	: مغان (زردشتی)
موضوع	: ایران - تاریخ - پیش از اسلام
رده‌بندی کنگره	: ۲۱۳۹۳ ت ۹ / ۶۳۵ BL
رده‌بندی دیوبی	: ۲۰۰/۹۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۵۸۸۸۹۴

تاریخ کاهنان مغان / مصیب توسلی نمای (افشار)

تایپ و صفحه آراء: مریم فتحی

طراحی جلد: مهرداد رجبی (آتلیه سگال)

چاپ اول: بهار ۹۴

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۰۴-۱۴۱۵-۳

قیمت: ۳۵۰۰۰ تومان

ناشر مؤلف: م. توسلی افشار - ۰۹۱۲۷۴۲۳۴۰۲

Email: mosayebafshar@gmail.com

Fati_m92@yahoo.com

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
ز	پیشگفتار
۱	کاهنان سومر
۲۶	کاهنان آکاد
۶۷	آرامی‌ها
۷۳	هیتی‌ها
۸۱	کاهنان عیلام
۱۰۴	کاهنان آشور
۱۱۹	دین مادها پیش از آریائی‌ها
۱۳۰	ریشه یابی مغان
۱۳۹	مغان در میان پارس‌ها
۱۵۲	مغان غیر زردشتی
۱۶۴	کاهنان یا مغان بابل
۱۷۰	مغان ری
۱۷۵	مغان شیز (تخت سلیمان)
۱۸۲	دین هخامنشیان
۱۹۴	پادشاهی مغان در فارس
۲۰۰	ماه پرستی و نمادهای آن
۲۱۹	شورش مغان دربار کمبوجیه
۲۳۹	مغان در دربار داریوش اول

۲۴۶		مغان و خشایار شاه
۲۵۶		مغان و اردشیران هخامنشی
۲۶۵		شکست داریوش سوم و کشتار مغان به دست اسکندر
۲۷۳		پرستشگاه و معابد ایران باستان
۲۸۵		آتشکده‌های عهد باستان
۲۹۵		مغان در آثار فلاسفه یونانی
۳۰۲		مغان در آثار نویسندگان یونانی
۳۲۳		مغان و سحر و جادوگری
۳۳۳		دست مغان در تحریف مذاهب و ادیان
۳۴۹		مذهب سازی مغان
۳۵۹		کیش زروانی
۳۸۳		آناهیتا در قلمرو ایران
۳۹۸		آناهیتا (ناهید) در آسیای صغیر
۴۱۱		سرنوشت زردشت در کشور مغان
۴۳۷		خورشید پرستی
۴۵۴		ریشه‌های تاریخی مهر پرستی و مقررات آئینی آن
۴۹۴		نشانه‌های تاریخی مهر پرستی
۵۰۲		مراسم مهری در زمان هخامنشی
۵۰۷		گزارش‌های دینی از کوروش کبیر
۵۱۷		گزارش‌های دینی از خشایار شاه
۵۲۱		گزارش‌های دینی از اردشیر دوم
۵۲۷		گزارش‌های دینی از کوروش صغیر
۵۲۹		گزارش‌های دینی از داریوش سوم
۵۳۰		مهر پرستی در آسیای صغیر
۵۳۹		مهر پرستی در ارمنستان

۵۵۲		آناهیتا در ارمنستان
۵۶۱		مهر پرستی اشکانیان
۵۷۱		مغان در زمان اشکانیان
۵۹۵		منابع و مآخذ

www.ketab.ir

به نام هستی بخش و جهان آفرین

ادیان و مذاهب جامعه بشری که نیاز روحی برخی از انسان‌های مؤمن را تأمین می‌کنند به صورت ناگهانی پیدا نشده‌اند بلکه سالیان بسیار طولانی از آغاز پیدایش آن‌ها می‌گذرد که در طول تاریخ حیات بشری تحول و تطور یافته و به شکل‌های مختلف در کنار انسان‌ها خود را نشان داده است و برای شناخت و ریشه‌یابی آن‌ها نیاز به مطالعه و پژوهش و تفحص مداوم دارد و با قرائت چندین کتاب دینی و برخی متون تاریخی نمی‌توان حقیقت آن‌ها را دریافت به طور کلی ادیان و مذاهب امروزی ریشه در تاریخ گذشته دارد و هیچ دینی در دنیا نمی‌توان یافت که نهان و آشکار و مستقیم و غیر مستقیم ریشه در ادیان گذشته نداشته باشد.

برای اینکه ادیان امروزی و باورهای اقوام و ملل را به صورت علمی بهتر بشناسیم باید به گذشته‌های آن‌ها رجوع کنیم و این هم تحقق نمی‌یابد مگر اینکه از علم باستان‌شناسی یاری بطلبیم و به استعانت آن علم از یافته‌های هزاران ساله زیر خاکی مدفون در خرابه‌ها و قلعه‌ها و قبرها که دارای نقش و نگارهای گوناگون با خود حفظ کرده‌اند پی به مبانی دینی و اصول اعتقادی گذشتگان برده و آن‌ها را با اصول قوانین و مقررات دینی موجود در میان مردم سنجیده مطابقت و مخالفت آن‌ها را با یکدیگر با نهایت دقت روشن نماییم،

زمانی که یک عدد وسیله زینتی یا یک قطعه سفال منقوش و سنگ منقور و کاسه‌ی لعابدار شکلی از زیر خاک خرابه‌های باستانی و یا از قبور بزرگان به دست می‌آید نخستین

چیزی که در آن‌ها مورد توجه قرار می‌گیرد هنری است که افراد صنعت کار اقوام و ملل ناحیه مربوط در آن به کار برده‌اند سپس سابقه تاریخی آن را در نظر می‌گیرند آنگاه به علل و انگیزه هنری پرداخته می‌شود پژوهشگران ادیان اغلب به این نکته توجه مبذول می‌دارند و معتقدند که آن هنر بکار برده شده در اشیاء باستانی ریشه در باورهای دینی صاحبان کهن آن دارد که بدان شکل ظهور و بروز یافته است یعنی اغلب تجسم هنرهای گذشته و حال در اشیاء بیانگر احساسات دینی و باورهای سازندگان آن‌ها است،

متأسفانه در کشور ما برخی از یافته‌های باستانی به طور روشن تبیین نشده و تنها با حدس و گمان‌ها سخنانی درباره آن‌ها گفته‌اند که مورد اعتماد نمی‌باشد و آن بخش کتیبه‌های باستانی که در ایران و بین النهرین از زیر خاک‌های کلان و مخروبه‌های هزاران ساله به دست آمده بدون شرح علائم و خطوط در زیر زمین‌های موزه‌های دولت‌ها روی هم انباشته‌اند و چندان هزینه‌ی به قرائت آن‌ها صرف نمی‌شود که از تاریخ گذشته‌ی آن‌ها اطلاعاتی به دست آید و دلایل متعدد بر این بی‌توجهی دولت‌ها به خواندن کتیبه‌های باستانی نقل می‌شود، برخی اظهار می‌دارند بودجه کافی برای قرائت آن‌ها در نظر گرفته نمی‌شود چون پول نیست این سخن برای دولت‌های ایران و عراق بهانه‌ی بیش نیست که هر دو دولت از فروش نفت و مواد معدنی درآمدهای کلانی دارند و اما بعضی می‌گویند قرائت کتیبه‌های گذشتگان چه سودی به حال ما دارد که به آن هزینه صرف کنیم. برخی دیگر می‌گویند آن‌ها تاریخ گذشتگان است به ما ارتباط ندارد اینها هم همانند فرزندان ناصالحند که وجود پدران خود را انکار می‌کنند و اما عده‌ی دیگر می‌گویند قرائت آن‌ها ریشه‌ی اعتقادات امروزی مردم از بیخ و بن روشن می‌کند و مردم پس از اطلاع از افکار و اعتقادات هزاران ساله گذشتگان نسبت به مسائل دینی و اعتقادات جامعه سست ایمان می‌شوند و اضافه می‌نمایند که ما در قرن ۲۰-۲۱ میلادی هنوز از افکار و اندیشه پس مانده هزاران ساله گذشتگان خلاصی نیافته‌ایم که اغلب افکار و آراء و روش زندگانی ما بر اساس نظریه‌ی آن‌ها رشد و تبلور یافته که اکنون چنین واپس گرا و عقب مانده‌ایم بهتر است آن‌ها فراموش شود و از فرهنگ‌ها زدوده گردد.

ولی محققین و دانشمندان در پاسخ به نظرات فوق سخن دیگر به شرح ذیل دارند که قابل توجه به نظر می‌آید و آن چنین است اولاً آنچه که در سنگ نگاره‌ها و در کوه‌ها در

زیر مخروبه‌های باستانی و در قبور پیدا می‌شود همگی سند هویت و مالکیت آن کسانی است که در آن کشور به طول تاریخ سکونت دارند و در حقیقت اقوام و ملل ساکن آن نواحی وارث طبیعی آن مردمان باستانی محسوب می‌شوند و در مرحله دوم وجود آثار باستانی موجب تداوم و بقاء هویت ملی صاحبانش در عرصه جهانی می‌باشد.

از اینها گذشته غرض از نگارش تاریخ عبرتاً لناظرین است و اربابان خرد برای روشن کردن زوایای تاریک گذشتگان و علل اوج گیری دولت شهرها و یا سقوط و اضمحلال اقوام و ملل را بیان می‌کند و ما با توجه به علل و انگیزه‌های پیشرفت آن دولت‌ها یاد بگیریم و در ترقی و تعالی دولت و جامعه‌ی خود بکار بریم و پیشرفت نمائیم و از علل و انگیزه سقوطها و موجبات سراسیمگی‌ها پرهیز کرده تا همانند اقوام و ملل گذشته دچار سقوط و نابودی قرار نگیریم و این ماحصل قرائت تاریخ است.

و اما در تاریخ ادیان و مذاهب منظور و مقصود بیشتر از آن می‌باشد و تنها عبرت گیری نیست چون ادیان از آغاز به وجود آمدن بشر و یا انسان‌های متفکر به طور تسلسل همراه آنان بوده است و در طول تاریخ اعتقادات گوناگون با خود داشته و در مسیر حرکت طی زمان‌ها ریزشهایی داشته و به قولی هر چند صد سالی پوست انداخته و جابجائی شده است و هر چند انسان‌ها در مراحل تکامل پیشرفت کرده اعتقادات دینی او هم متحول شده است ولی ریشه‌ی آن باورهای اولیه همزمان با جامعه‌ی انسانی به طور پنهانی و یا آشکارا پا برجا بوده و در باورهای عامه مردم مسیر تکامل را طی کرده و علائم و آثار آن‌ها در کتیبه‌ها و نقاشی‌ها و سفال‌ها به جا مانده است که شناسایی آن‌ها برای ادیان امروزی و جامعه‌ی متحول ما شگفت‌انگیز است.

این است که قرائت پنجاه هزار قطعه کتیبه‌های ایران در دانشگاه میشیگان آمریکا و هزاران قطعه از کتیبه‌های بین‌النهرین عراق و خوزستان و لرستان و سراسر ایران به ویژه کتیبه‌های کتابخانه آشور بنی پال و سنگ نگاره‌های سراسر خاور میانه و من جمله آن یافته‌های باستانی که اکنون بدون قرائت معلوم نیست. به چه غرضی در موزه‌ها از دید همگان پنهان گردیده با سعه صدر تحقیق و تفحص و قرائت شود و در اختیار اندیشمندان قرار گیرد تا از آن‌ها دانشمندان علوم مختلف زمان ما به نفع جامعه بشری بهره برداری شود

و زوایای تاریک تاریخ کهن روشن گردد و اکنون خیلی از مسائل ادیان بین النهرین و ایران در بوته ابهام قرار دارد مثلاً کاهنان سومر و بابل و ایلام چه تصویری درباره خدایان خود داشته‌اند که برای آن‌ها معابد غول پیکر و پر ارتفاع می‌ساخته‌اند و در بالای آخرین آن اطاقکی قرار می‌دادند و داخل آن یک میز و صندلی طلایی و یک مجسمه تزیین یافته‌ی زرین می‌نهادند و آن‌ها را از انظار عموم مردم پنهان نگه می‌داشتند و فقط کاهن اعظم که همان پادشاه باشد و چند نفر اطرافیانش از آن باخبر بودند.

آیا به تصور آنان خدایان به آن اطاقک بالای برج اجلال نزول می‌فرمودند مقدرات و سرنوشت مردم را رقم می‌زدند و دستورات لازم را صادر می‌فرمودند و یا پنهان نگه داشتن رمز و راز دین از عامه مردم به چه منظور بوده است؟ و نیز بنا به مدارک موجود و گزارش‌های پژوهشگران در ایلام باستان هم مثل سومریان و بابلیان برج‌های پر ارتفاع و معابد غول پیکر به نام زیگورات ساخته‌اند و آنچه عجیب به نظر می‌آید اینکه کاهنان اعظم آن معابد به هنگام اجرای مراسم دینی و نیایش لخت و مادرزاد می‌شدند و تا کنون معلوم نشده که به چه دلیل چنین بوده است؟

و نیز تا کنون روشن نشده که ادیان سومری و بابلی با دین ایلامی چه تفاوت دارد و آیا آئین‌های سومری و بابلی و ایلامی از ریشه و اساس یکی بوده‌اند و چرا تا کنون از آئین‌های سومری و بابلی و آشوری سندی مربوط به عریان شدن کاهنان به هنگام عبادت به دست نیامده است. و قصد و غرض کاهنان ایلام از عریان شدن در زمان مراسم دینی چه بوده است؟

و نیز پس از هزاران سال هنوز در کشور ما از آئین مغان ماد چیزی به دست نیامده است و به طور درست شناسایی نشده و تفاوت آن با آئین زردشتی معلوم نگردیده و به خاطر اینکه در سرزمین آذربایجان و کردستان و باستان شناسی علمی و دقیق به عمل نیامده و آنچه که در اثر کاوش‌های غیر علمی به دست آمده یا شکسته و نابود شده و یا محرمانه بدون تعیین محل دقیق یافته شده به فروش رسانده‌اند و اگر هم چندین نفری از یابندگان اشیاء باستانی دستگیر شده‌اند چون اشیاء مزبور طلا و جواهرات به صورت مجسمه و ظروف بوده‌اند مسئولین ادارات ژاندارمری و پلیس آن‌ها را حیف و میل کرده و پرونده را نابود کرده‌اند بدون اینکه مواخذه شوند در این زمان که دهه اول قرن ۲۱ میلادی است هنوز

محل دقیق باستانی شیز که در کتاب‌های تاریخ و آئین زردشتی بارها از آن یاد شده مشخص نگردیده که آیا شیز همان تخت سلیمان (فراسپه) است و یا خرابه‌هایی که در نزدیکی روستای لیلان واقع در کنار جاده تبریز و میاندوآب و غرب شهرستان مراغه می‌باشد.

نباید فراموش کرد که ایران به خاطر مورد تهاجمات قرار گرفتن پی در پی در طول تاریخ و از میان رفتن بسیاری از آثار دینی مجهولات فراوان در تاریخ دارد و بخشی از آن می‌تواند توسط باستان‌شناسی علمی در مناطق مختلف ایران و عراق و خواندن علائم و آثار بازیافته‌ها جبران گردد، و اگر به عموم مطالب این کتاب دقت فرمایند ملاحظه خواهند کرد که اکثر مطالبش گزارش‌های باستانی است کلیه علائم و آثار و کتیبه‌ها و سنگ نگاره‌ها و نقش برجسته مجسمه‌ها و سکه‌ها و ظروف باستانی باز گو کنندگان اعتقادات و تاریخ گذشته مردمان باستانی خاورمیانه است و در عین حال مسائل بسیاری وجود دارد که هنوز پاسخ آن‌ها بازیافت نشده و شاید با قرائت کتیبه‌های تخت جمشید و ایلام بین النهرین به همت زبان دانان ایرانی و غربی پرده از روی برخی مجهولات تاریخی این کشور برداشته شود و شاید بعضی از ابهاماتی که در تاریخ ادیان گذشته اقوام مختلف ساکنان کهن سرزمین ایران و عراق از قبیل ایلامیان، گوتیان، لولوبیان، کاسیان، حوریان، گیمریان، مانانائیان به‌مراه اقوامی که در این کتاب یاد شده و نیز سایر اقوامی که در این کشور حضور تاریخی داشته‌اند شرح و تفصیل به دست آید و پاسخ لازم در کتیبه‌های کتابخانه آشور بانی‌پال و دیگر شاهان آشوری وجود داشته باشد.

اگر چه این خواسته درونی ما بسیار خردمندانه به نظر نمی‌رسد ولی این آرزوی خیلی از فرهیخته‌گان تاریخ بشری و باستان‌شناسان و اندیشمندان است که روزی برخی از مجهولات باستانی تاریخ اقوام و ملل خاورمیانه روشن گردد به امید روزی که وطن ما از هر جهت ترقی و پیشرفت متعالی مادی و معنوی داشته باشد.

م. توسلی افشار

به تاریخ ۱۳۹۰/۱۰/۵ زنگان